

Svetozar Borojević od Bojne – zapovjednik austrougarskih postrojbi na Jugozapadnom (talijanskom) bojištu u Prvom svjetskom ratu 1915. – 1918.

Danijela Marjanić

Hrvatski državni arhiv

Marulićev trg 21

Zagreb

Svetozar Borojević od Bojne (13. prosinca 1856., Umetić – 23. svibnja 1920., Klagenfurt), bio je austrougarski vojskovođa (Feldmarschall) i jedan od zapovjednika austrougarskih postrojbi na Istočnom bojištu u Galiciji protiv Rusije 1914. – 1915. i Jugozapadnom bojištu na rijeci Soči protiv Italije 1915. – 1918.¹ U Galiciji, početkom Prvog svjetskog rata (rujan 1914. – svibanj 1915.), preuzeo je zapovjedništvo austrougarske 3. armije, a od svibnja 1915. na sočanskom bojištu u nastajanju, austrougarske 5. armije. Nakon njezina preustroja u svibnju 1917., zapovjednik je Sočanske armije

¹ Opširnije u: Bauer, E. *Der Löwe vom Isonzo : Fm. Svetozar Borojević von Bojna*. Graz; Wien; Köln : Styria, 1985.; Borojević, Svetozar. *Neue Deutsche Biographie*. Band 2. Berlin : Duncker & Humboldt, 1955. Str. 472 f. URL: <http://daten.digital-sammlungen.de/0001/bsb00016318/images/index.html?seite=490>; URL: **Error! Hyperlink reference not valid.** (19.03.2015.); Borojević, Svetozar. *Vojna enciklopedija*, Svezak 2, Beograd : Redakcija Vojne enciklopedije, 1959. Str. 4; Broucek, P. *Ein General im Zwielficht*. Wien; Köln; Graz : Böhlau, 1980.; *Der Erste Weltkrieg in Bildern und Dokumenten* (ur. Dollinger, H.). Wiesbaden : R. Löwit, 1965.; *Die Habsburger Monarchie 1848-1918. Band V: Die bewaffnete Macht* (ur. Wandruszka, A.; Urbanitsch, P.). Wien : Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1987.; *Erster Weltkrieg*. URL: http://de.wikipedia.org/wiki/Erster_Weltkrieg (19.03.2015.); URL: <http://www.dhm.de/lemo/html/wk1/> (19.03.2015.); URL: http://192.68.214.70/blz/web/erster_weltkrieg/index.html (19.03.2015.); URL: http://www.erster-weltkrieg.clio-online.de/_Rainbow/documents/polizeit/apuz_reimann.pdf (19.03.2015.); Horvat, J. *Prvi svjetski rat: panorama zbivanja 1914-1918*. Zagreb : Stvarnost, 1967.; Horvath, Ö. von. *So starb der Friede : unbekanntes über die Entstehung des Weltkrieges*. Berlin : **Brückenverlag**, 1930.; Österreichisch-ungarische Armee. URL: <http://www.weltkriege.at> (19.03.2015.); URL: <http://www.austro-hungarian-army.co.uk/> (19.03.2015.); URL: <http://www.mlorenz.at/> (19.03.2015.); Österreichisch-ungarische Kriegsmarine. URL: www.kriegsmarine.at (19.03.2015.); Pojić, M., Marjanić, D. *Pisma vojskovođe Svetozara Borojevića 1912.-1920.* U: Zbornik radova „Feldmaršal Svetozar barun Borojević od Bojne (1856.-1920.)“, Manin, M. (ur.). Zagreb : Hrvatski institut za povijest, 2012. Str. 125-146. Roksandić, D. *Svetozar Borojević od Bojne (1856-1920) : Lav ili Lisica sa Soče?* Zagreb : Vijeće srpske nacionalne manjine grada Zagreba, 2006.; Svetski rat, Prvi. *Vojna enciklopedija*. Svezak 9, Beograd : Redakcija Vojne enciklopedije, 1967. Str. 338-416.

(svibanj – kolovoz 1917., *Isonzo-Armee*), u čijem su sastavu djelovale 1. i 2. sočanska armija, a od kolovoza 1917. do studenog 1918. Skupine armija Borojević (*Heeresgruppenkommando FM² von Boroevic*), koju od siječnja 1918. do kraja rata u studenom iste godine, čine Sočanska i 6. armija.³ Njegovo se vojno umijeće vrsnog obrambenog stratega,⁴ koji je odbijao ili dopuštao tek ograničeno povlačenje postrojbi uz neznatne teritorijalne uzmake, ponajprije veže uz ratne operacije protiv talijanskih oružanih snaga na rijekama Soči i Piavi – ukupno njih 15: 12 bitaka na Soči i 3 bitke na Piavi.⁵

Ključne riječi: Svetozar Borojević od Bojne, austrougarski vojskovođa, austrougarski feldmaršal, Prvi svjetski rat, Sočansko bojište, Jugozapadno bojište

Životopis

Austrougarski vojskovođa Svetozar Borojević od Bojne (germanizirani oblik prezimena Boroevic von Bojna), rođen je u selu Umetić nedaleko od Kostajnice na Banovini 13. prosinca 1856., a umro u Klagenfurtu (Celovec) u Austriji 23. svibnja 1920. Borojević potječe iz graničarske časničke obitelji iz Vojne krajine⁶. Njegov otac Adam Borojević (Knezovljani, 1. svibnja 1825. – Petrinja, 1900.) bio je graničarski časnik i od 1859. zapovjednik (*Stations Kommandant*) u Zrinu, gdje je Boro-

² Feldmarschall/vojskovođa.

³ *Austro-hungarian-army commands*. URL: <http://www.austro-hungarian-army.co.uk/commands.htm> (19.03.2015.)

⁴ Broucek, P. *Ein General im Zwielficht*, n. dj. str. 15-18.; Borojević, Svetozar. *Vojna enciklopedija*, Svezak 2, Beograd : Redakcija Vojne enciklopedije, 1959. Str. 4; Sočanske bitke. *Vojna enciklopedija*. Svezak 9, Beograd : Redakcija Vojne enciklopedije, 1967. Str. 45-51.

⁵ Charwarth, Ph. *Der Untergang einer mittelmäßigen Macht, die Großmacht sein wollte*. Berlin-Kreuzberg : epubli, online books, 2011. Str. 661-663. URL: <https://books.google.hr/books?id=VUVVKrU28FoC&pg=PA661&dq=svetozar+borojevi%C4%87&hl=hr&sa=X&ei=5uLqVPnJlaPqyQOCloC4BQ&ved=0CDcO6AEwBA#v=onepage&q=svetozar%20borojevi%C4%87&f=false> (19.03.2015.)

⁶ Vojna krajina bila je teritorij Hrvatske na kojem je od 15. st. nadalje organizirana obrana od Osmanskog Carstva. Ukinuta je 1881. te je Zakonskom odredbom Hrvatskog sabora od 5. veljače 1886., o ustrojstvu županija i uređenja uprave u županijama i kotarevima, ustanovljena jedinstvena upravna organizacija na cijelom području Hrvatske i Slavonije. Najvažniji normativi koji su regulirali graničarsku službu na području Vojne krajine bili su: Graničarska prava za Karlovački i Varaždinski generalat iz 1754. (*Militär Gränitz Rechte für das Karlstädter und Varasdiner Generalat*, Beč 1754.); Kantonalni zakon iz 1787. (*Cantons-Regulativ*, Beč 1787.), Temeljni zakon za Karlovačko-varaždinsko-bansko-slavonsku i Banatsku vojnu krajinu iz 1807. (*Grundgesetz für die Carlstädter-Varasdiner-Banal-Slavonische und Banatische Militär Gränze*, Beč 1807.) i Osnovni zakon za Hrvatsko-slavonsku i Banatsko-srpsku vojnu krajinu iz 1850. godine (*Grundgesetz für die croatisch-slavonische und banatisch-serbische Militärgrenze*, Beč 1850.). Opširnije u: Beuc, I. *Povijest institucija državne vlasti u Hrvatskoj (1527-1941)*, Zagreb : Arhiv Hrvatske, 1969.; Čebotarev, A. Građa za proučavanje upravnog sustava krajiških pukovnija (1764-1783) s posebnim obzirom na Ogulinsku krajišku pukovnicu br. 3. *Arhivski vjesnik*, 35-36(1992), str. 195-212.; Hostinek, J. *Die k.k. Militärgrenze. Ihre Organisation, Verfassung und Verwaltung*, I-II. Bde. Wien : K.K. Hof-und Staatsdruckerei, 1861.; Kovačec, D. Carsko kraljevsko glavno zapovjedništvo u Zagrebu kao krajiška zemaljska upravna oblast (1871 – 1881). *Arhivski vjesnik*, Zagreb, 35-36(1992), str. 165-172; Vaniček, F. *Spezialgeschichte der Militärgrenze aus Originalquellen und Quellenwerken geschöpft*, I-IV. Bde. Wien : K.K. Hof-und Staatsdruckerei, 1875.; Vojna krajina. *Vojna enciklopedija*. Svezak 10. Beograd : Redakcija Vojne enciklopedije, 1967. Str. 612-618.

jević završio osnovnu školu.⁷ Adam Borojević stupio je u vojnu službu 1. studenog 1845. u 2. banskoj graničarskoj pukovnici br. 11, razvodnik je postao 1. lipnja 1848., desetnik 20. srpnja 1848., narednik 5. svibnja 1849., poručnik 24. travnja 1866. i natporučnik 1. svibnja 1872. godine. Sudjelovao je u bojnim pohodima 1848. – 1849. u Mađarskoj te 1859. i 1866. u Italiji. Odlikovan je srebrnom medaljom za hrabrost 1. razreda i časničkim službeničkim odlikovanjem 1. razreda (*Offiziersdienstzeichen*). Umirovljen je 1. listopada 1873., ali kao opskrbeni časnik 79. domobranske bojne dalmatinskih strijelaca (*Oberdalmatinisches Landwehr-Schützenbataillon Nr. 79*) sudjeluje 1878. u zaposjedanju Bosne i Hercegovine. Njegova supruga Stana Kovačević rođena je u Zborištu, a otac joj je isto tako bio pripadnik graničarskih postrojbi. Umrla je 1872.⁸

Svetozar Borojević nakon završene osnovne škole otišao je u Srijemsku Kamenicu, gdje je pohađao Nižu vojnu realku. U razdoblju od 1869. do 1872. nastavio je školovanje na Višoj vojnoj realci u Kőszegu, a vojnu službu započeo je u sastavu austrougarske zajedničke vojske⁹ kao kadet 52. ugarske pješačke pukovnije u Peču. Završio je i pješačku kadetsku školu u Liebenau kod Graza (1872. – 1874.), a poručnik (izvan reda) postao je 1875. godine. S 52. ugarskom pješačkom pukovnijom sudjelovao je 1878. u okupaciji Bosne i Hercegovine, a zbog pokazane inicijative u osvajanju Sarajeva, odlikovan je iste godine Križem za vojne zasluge (*Militärverdienstkreuz*). Dana 1. svibnja 1880. uslijedilo je promaknuće u natporučnika. Godine 1884. završio je Ratnu školu u Beču¹⁰, nakon čega prelazi na dužnost u Zapovjedništvu 15. zbora u Sarajevu te je 1886. dobio čin glavnostožernog satnika. Od 1887. do 1891. na Vojnoj akademiji u Bečkom Novom Mestu (koju nije bio po-

⁷ Pojić, M. *Vojskovođa Svetozar Borojević 1856-1920*, n. dj. Str. 7.

⁸ Roksandić, D. *Svetozar Borojević od Bojne (1856-1920), Lav ili Lisica sa Soče?*, n. dj. Str. 19-20.

⁹ Stvaranjem Austro-Ugarske Monarhije 1868., temeljem opće vojne obaveze ustrojena je i zajednička austrougarska vojska te domobranstvo zasebno za austrijski i zasebno za ugarski dio Monarhije. Postrojbe austrougarske zajedničke vojske u Kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji djelovale su u okviru 13. zbora sa sjedištem zapovjedništva u Zagrebu, a one u Kraljevini Dalmaciji u okviru Vojnog zapovjedništva u Zadru odnosno od 1909. godine 16. zbora u Dubrovniku. Isto su tako domobranske postrojbe u Kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji bile podređene Kraljevskom ugarskom VI/VII. hrvatskom slavonskom domobranskom okružju u Zagrebu, a one u Dalmaciji Domobranskom zapovjedništvu u Zadru. Opširnije u: Pojić, M. *Ustroj austrougarske vojske na ozemlju Hrvatske 1868-1914*. *Arhivski vjesnik* 43(2000), str. 147-169.

¹⁰ Ratna škola u Beču (*Kriegsschule*) utemeljena je 1852. sa svrhom pripreme časnika svih rodova vojske (odnosno svih vrsta oružja) za više dužnosti, u prvom redu za službu u Glavnom stožeru austrijske/austrougarske vojske i pobočnike viših zapovjednika. Ona je time u hijerarhiji vojnih obrazovnih ustanova oružanih snaga Austrijske/Austro-Ugarske Monarhije zauzimala najviše mjesto: iznad Vojne akademije u Bečkom Novom Mestu, Tehničke vojne akademije i Pomorske akademije. Pristupnici su morali proći dvije godine vojne službe u postrojbama i ne biti stariji od 26 godina. Školovanje je trajalo najprije dvije, a onda je produženo na tri godine temeljem odluke načelnika Glavnog stožera austrougarske vojske Conrada von Hötzendorfa početkom 20. st. (nakon 1906.). Nakon završetka školovanja, časnici su u činu natporučnika bili dodjeljivani Glavnomu stožeru.

(Jubiläumsfeier der k.k. Kriegsschule. *Wiener Zeitung : Abendblatt*, 16. Oktober 1877. Str. 4, URL: <http://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?apm=0&aid=wrz&datum=18771016&seite=04>) (19.03.2015.)

hađao), predavao je taktiku, vojnu organizaciju i ratnu povijest. U bojnika je promaknut 1892., nakon čega su slijedile funkcije u zapovjedništvima 19., 18. i 27. pješačke divizije (kronološki slijed) i funkcija stožernog časnika 6. zboru (1896.) u Košicama. Pukovnik je postao 1897., a 1898. dodijeljen je kao načelnik stožeru 8. zboru u Pragu te odlikovan Željeznom krunom 3. razreda. Čin generalbojnika dobio je 1904. Sljedeće godine preuzeo je zapovjedništvo 14. pješačke brigade u Petrovaradinu i stekao plemićki pridjev „od Bojne“ (*von Bojna*). U činu generalbojnika imenovan je 1907. zapovjednikom Kraljevskog ugarskog VII. hrvatskog slavonskog domobranskog okruga u Zagrebu i na toj dužnosti ostao je do 1912. Sljedeće godine, odnosno 1908. postao je podmaršal (*Feldmarschalleutnant*), a 1912. i zapovjednik 6. zboru u Košicama. Kao zapovjednik navedenog zboru promaknut je u čin generala pješaštva (*General der Infanterie*) i s tim činom otišao je na Istočno bojište u Galiciju, po izbijanju Prvog svjetskog rata 1914., u sastavu austrougarske 4. armije, a u rujnu iste godine imenovan je zapovjednikom austrougarske 3. armije. Na Istočnom bojištu sudjelovao je u bitkama kod Przemysla i Lavova te u prvim operacijama koje su prethodile proboju ruskih položaja u svibnju 1915. kod Gorlica.¹¹ Godine 1914. odlikovan je velekrížem Leopoldova reda s ratnom dekoracijom. Tijekom zime 1914. – 1915. branio je prijevoje u mađarskim Karpatima radi sprječavanja ruskog proboja u mađarsku nizinu (klanac Dukla), ali nakon ulaska Italije u rat u svibnju 1915., preuzima zapovjedništvo austrougarske 5. armije na talijanskom bojištu na rijeci Soči. U generalpukovnika promaknut je 1916., a u čin vojskovođe u siječnju 1918. godine. Na bojištu je ostao do studenog, a umirovljen je u prosincu 1918.¹²

Njegov matični list, pohranjen u Austrijskom državnom arhivu (*Österreichisches Staatsarchiv*)¹³, sadrži podatke o njegovu podrijetlu i obrazovanju te vojnim dužnostima koje je obavljao i promaknućima koje je dobio tijekom službe u austrougarskim oružanim snagama završno s 1916. godinom (jedini dodatni unos nakon 1916. je datum smrti):

Ime: Borojević Svetozar (Szvetožár), godine 1905. podjela ugarskog plemstva s pridjevom „od Bojne“ (*von Bojna, Bojnai*).

Dan, mjesec i godina rođenja/smrti: 1. prosinca 1856 – 23. svibnja 1920.

Mjesto rođenja, zavičajnost: Umetić, Županija Zagrebačka, Hrvatska

U službi od: 1. prosinca 1872.

Vjeroispovijest: grkoistočna

¹¹ Opširnije u: Österreichisches Staatsarchiv, Abteilung Kriegsarchiv, Qualifikationsliste Svetozar Borojević, FA NFA HHK AK/AGKdo. 5. Armee. Preslike matičnog lista i izvod prijevoda s njemačkog jezika ustupio je kolega Ivan Filipović.

¹² Bauer, E. *Der Löwe vom Isonzo, FM. Svetozar Borojević von Bojna*, n. dj. Str. 127-131; Pojić, Milan, *Vojskovođa Svetozar Borojević 1856-1920*, n. dj. Str. 7-8; Roksandić, D. *Svetozar Borojević od Bojne (1856-1920), Lav ili Lisica sa Soče?*, n. dj. Str. 18-24.

¹³ Vidi bilješku 11.

Obrazovanje do stupanja u vojnu službu: sin časnika, osnovnu školu pohađao u Zrinu, nakon nje Nižu vojnu realku u Srijemskoj Kamenici, a nakon nje Višu vojnu realku u Köszegu

Datum stupanja u vojnu službu: dana 1. rujna 1872. dodijeljen je na osam redovnih, dvije pričuvne i dvije domobranske godine 52. ugarskoj pješačkoj pukovniji kao desetnik naslovni vodnik

Obrazovanje nakon stupanja u vojnu službu: 1872. – 1874. Kadetska škola u Grazu s izvrsnim općim uspjehom, nakon polaganja vojničke prisege raspoređen je 1872. kao desetnik u Kadetsku školu Liebenau kod Graza koju je zbog izvrsnih postignuća 1875. napustio u činu poručnika, u razdoblju 1876. – 1877. vještina jahanja (Graz) dobar uspjeh, 1881. – 1883. Ratna škola vrlo dobar uspjeh, 1891. ispit za bojnika u Zboru glavnog stožera

Osobne prilike: 1899. ženidba¹⁴, 15. veljače 1901. rođen sin, sredene prilike, posjeduje osjećaj za čast, u svim prilikama nastupa korektno i sigurno

Odlikovanja¹⁵:

austrougarska:

vitez reda željezne krune III. razreda,
vojnički križ za zasluge s ratnom dekoracijom,
ratna medalja,
brončana spomen-medalja za oružanu silu,
vojni časnički znak 3. razreda za časnike.
vlasnik Pješačke pukovnije br. 51

inozemna:

kraljevski pruski red krune 3. razreda,
perzijski red sunca i lava 2. razreda.

Znanje jezika: 1885. – 1893.: njemački u riječi i pismu tečno i korektno
mađarski dovoljno za službenu upotrebu
hrvatski u riječi i pismu potpuno
francuski za čitanje
nakon 1893: osim njemačkog, hrvatski govori i piše potpuno
mađarski dovoljno za službenu upotrebu
francuski piše dobro i govori tečno
ruski čita i prevodi

¹⁴ Godine 1899. Borojević ženi Leontinu, kćerku austrougarskog pukovnika Friedricha Rittera von Rosnera, s kojom je imao sina Friedrich/Fritza. Tijekom noći s 28. na 29. rujna 1918. Friedrich Borojević (tada polaznik 3. godine Više vojne realke u Mariboru) pao je s mosta u rijeku Dravu. (Broucek, P. *Ein General im Zwielficht*, n. dj. Str. 469.)

¹⁵ Borojević je nositelj mnogobrojnih austrougarskih i inozemnih odlikovanja (vojničkog reda Marije Terezije, reda Željezne krune, velekriza Leopoldovog reda, odlikovanja Pour le Mérite). (Bauer, E. *Der Löwe vom Isonzo, FM. Svetozar Borojević von Bojna*, n. dj. Str. 157-158.)

Jahanje: vrlo dobro

Držanje pred neprijateljem: 1878¹⁶: vrlo srčano, izdržljivo, aktivno, poduzetno

Zdravstveno stanje, sposobnost za ratnu službu: 1876: vrlo snažan, srednje visine, zdrav, sposoban za svaku službu u miru i ratu (1881: bolestan od 26. svibnja do 20. rujna)

Osobine naravi i temperamenta, nadarenost: 1876: dobrodušan i vedar s čvrstim karakterom, vrlo duhovan, ozbiljan, čvrst i samostalan karakter, živahan temperament, inteligentan, praktičan i energičan

Napomena: vedar, flegmatičan, koleričan temperament, druželjubiv u odnosu na suborce, u ophođenju s nadređenima i podređenima predusretljiv i taktičan (prema nadređenima poslušan i pun poštovanja, odan i otvoren, prema podređenima strog, zahtjevan, blagonaklon i dobro utječe na njihov duh, objektivno ih ocjenjuje), dobrih manira, samosvjestan, ali ipak skroman, siguran i umješan, ponekad sitničavo samovoljan i razdražljiv

Znanja, spretnost, okretnost: teoriju praktično koristi, usvaja znanja i rutinu vojne službe, inteligentan, savršeno je upoznat sa službenim dužnostima i savršeno ih izvršava, izvrsno je upućen u vatreno oružje i njegovo praktično djelovanje, iako još uvijek postoji nedostatak rutine, dobar jahač i strijelac, izdržljiv, poznaje opću kulturu i znanost i neprekidno se usavršava, koristan, pouzdan, smiren, pravilno procjenjuje teren i borbene odnose

Osobita znanja: u razdoblju 1874. – 1895. proputovao je sve pokrajine Monarhije boraveći u posadnim mjestima, sudjelovao je u stožernim putovanjima, studijskim putovanjima pitomaca Vojne akademije u Bečkom Novom Mestu, u nadzornim obilascima, na vojnim vježbama (Alpe, zapadna Češka, Dalmacija, granična područja, Švicarska, Njemačka, Francuska, Italija)

Vještine: vrlo dobar mjernik, gimnastičar, mačevalac, svirač citre, stenograf

Skrb za vojnu postrojbu: izvrsna

Revnost u vojnoj službi i uspjeh: žustar, očekuje se uspjeh, teži usavršavanju, posjeduje izraženi osjećaj za dužnost

Opći utisak: pogodan za viši čin i više zapovjedništvo

Vojni pohodi, djelovanje i zasluge u ratu: okupacija Bosne i Hercegovine 1878. (Kosna, sukob 4. kolovoza, Maglaj, sukob 5. kolovoza, Žepče, sukob 7. kolovoza, Kakanj – Doboj, sukob 15. kolovoza, Visoko, sukob 17. kolovoza, Sarajevo, zauzimanje 19. kolovoza, Han na Romaniji, vojna ekspedicija od 2. do 4. rujna, sa suko-

---

¹⁶ Opažanje zabilježeno tijekom zaposjedanja Bosne i Hercegovine 1878. godine.

bom 3. rujna) – za hrabrost i zasluge tijekom zaposjedanja Bosne i Hercegovine odlikovan je 1878. Križem za vojne zasluge s ratnom dekoracijom

Zasluge u miru: 1887. autor rada *Durch Bosnien*¹⁷, 1887. pohvalno priznanje Zapovjedništva 15. zбора za zasluge kao stožerni časnik tijekom priprema za mobilizaciju, 1891. priznanje Ministarstva rata za uspješnu nastavnu djelatnost na Vojnoj akademiji u Bečkom Novom Mestu, 1896. priznanje Zapovjedništva 6. zбора za predanu i izvanredno uspješnu djelatnost učitelja taktike na Zbornoj časničkoj školi u Košicama, 1902. red željezne krune 3. razreda, 1909. viteški križ Leopoldovog reda, 1913. tajni vijećnik

Rat 1914. – 1916.

Čin: generalpukovnik, promaknut 10. svibnja 1916.

Postrojba: 6. zbor

Ratna odlikovanja i pohvale: red željezne krune 1. razreda s ratnom dekoracijom 1914., velekriž Leopoldovog reda s ratnom dekoracijom 1914., vojni križ za zasluge 1. razreda s ratnom dekoracijom 1915., pohvale 1915. i 1916., zvijezda za zasluge Crvenog križa s ratnom dekoracijom 1915.

---

¹⁷ Svetozar Borojević autor je radova *Durch Bosnien* (*Durch Bosnien. Illustrierter Führer auf der k.k. Bosna-Bahn und der bosnisch-hercegovinischen Staatsbahn Doboj-Simintan*). Wien : Verlag der k. k. Bosna-Bahn, 1887, 1890) i *O ratu protiv Italije* (*O ratu protiv Italije*: sa 3 priloga. Ljubljana : Delniška tiskarna d. d., 1923.). Prvo djelo, *Durch Bosnien*, tvrdo je ukoričena knjižica pisana jednostavnim, činjeničnim stilom u svojstvu preglednog pomagala u pripremi putovanja željeznicom na području Bosne i Hercegovine te sadrži detaljne podatke i praktične savjete o organizaciji i osmišljavanju jednodnevnih i višednevnih izleta. U kratkom predgovoru (Sarajevo, ožujak 1887.) autor navodi da je Bosnu do sada posjetio tek neznatan broj znanstvenika, ali nove političke prilike (stabilan sustav javne sigurnosti i radovi na prometnoj infrastrukturi od 1878.) otvaraju je sada prijateljima neistraženih prirodnih ljepota i orijentalnog načina života te je riječ o bogatom izvoru uzbudljive povijesti, kojeg bi bilo šteta ne istražiti. Najveća je pažnja poklonjena Sarajevu: na priloženom planu grada (u mjerilu 1:12.500, izdanje Carskog kraljevskog vojnog zemljopisnog instituta) ucrtani su svi važniji objekti: hoteli, kazališta, turske kupelji, trgovačka četvrt, sakralni objekti, zgrade Zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu, Zapovjedništva zбора, gradske i policijske uprave, njemačkog, talijanskog, francuskog i ruskog konzulata, te zgrada Ravnateljstva Željeznice Bosna. Drugi rad, *O ratu protiv Italije*, napisan je nakon završetka Prvog svjetskog rata u kontekstu mirovnih pregovora u Parizu. Sastoji se od 14 stranica i nekoliko priloga s opisom Borojevićevog ratnog iskustva na talijanskom bojištu u razdoblju 1915. – 1918. To se osobito odnosi na promjene u ratnom djelovanju odnosno strategiji obrane, koje su uvjetovane većim dometom modernijeg oružja (topništvo, strojnice) i paljbom iz zaklonjenih položaja (ukopavanje i rovovski rat). Osim toga, rad donosi i analizu vodenih ratnih operacija s obzirom na brojno stanje i razinu opremljenosti vlastitih i neprijateljskih postrojbi. Opširnije u: Holjevac, Ž. *Svetozar Borojević – O ratu protiv Italije*, Zbornik radova „Feldmaršal Svetozar barun Borojević od Bojne (1856.-1920.)“, Manin, M. (ur.). Zagreb : Hrvatski institut za povijest, 2012. Str. 147-152.; Roksandić, D. *Svetozar Borojević od Bojne (1856-1920)*, *Lav ili Lisica sa Soče?*, n. dj. Str. 25-31.

Služba u ratu (do 31. svibnja 1916.):

28. srpnja – 4. rujna 1914.: zapovjednik 6. zbornice, nadređeni: general pješništva vitez von Auffenberg: napredovanje od Sana prema Tomaszowu, 28. kolovoza – 1. rujna: bitka kod Komarowa, 2. – 4. rujna: napredovanje prema Lavovu

5. rujna 1914. – 23. svibnja 1915. zapovjednik 3. armije, 7. – 11. rujna 1914.: bitka kod Grodeka, 12. – 23. rujna povlačenje na rijeke San i Biala, 3. – 10. listopada: napredovanje na području Sana, 10. listopada oslobođenje Przemysla, 11. listopada – 4. studenog bitka kod Przemysla

7. studenog 1914. – 2. svibnja 1915. obrana gornje Mađarske, 22. studenog – 1. prosinca 1914.: prva bitka na Karpatima, 5. – 29. prosinca: druga bitka na Karpatima, 23. siječnja – 7. veljače 1915.: treća bitka na Karpatima, 2. – 8. travnja: četvrta bitka na Karpatima, 2. svibnja: bitka kod Gorlica, 3. – 23. svibnja: napredovanje prema Przemyslu

27. svibnja 1915. zapovjednik 5. armije, 3. – 6. lipnja 1915.: prva bitka na Soči, 18. – 24. srpnja 1915.: druga bitka na Soči, 18. listopada – 5. studenog: treća bitka na Soči, 11. studenog – 3. prosinca: četvrta bitka na Soči

Ostale počasti: počasni građanin Košica, Broda na Savi, Požege, Varaždina, Petrinje, Petrovaradina, općine Opatija-Volosko, općine Lovran, općine Kastav, općine Mošćenica, počasni doktor Sveučilišta Franje Josipa u Zagrebu (1915.), počasni građanin Karlovca, Osijeka, Bjelovara, Koprivnice, Sušaka, Bakra, Sinja, Ajdovščine, Renča, Svetog Križa i Ceršaka (1916.)

desetnik	1872.	52. ugarska pješačka pukovnija
narednik	1873.	
kadet	1874.	
kadet – časnički namjesnik	1875.	
poručnik	1875.	
natporučnik	1880.	polaznik Ratne škole 1881. – 1883.
	1883.	časnik Glavnog stožera 63. pješačke brigade 1883. – 1885.
satnik	1886.	časnik Glavnog stožera Zapovjedništva 15. zbornice 1886. – 1887.
	1887. – 1891.	nastavnik taktike, vojne organizacije i ratne povijesti – Vojna akademija u Bečkom Novom Mestu
	1891.	načelnik Glavnog stožera 19. pješačke divizije 1891. – 1892.
bojnik	1892.	načelnik Glavnog stožera 18. i 27. pješačke divizije 1892. – 1895.

potpukovnik	1895.	drugi stožerni časnik u Zapovjedništvu 6. zboru 1895. – 1896.
	1896.	zapovjednik 4. bojne 17. pješačke pukovnije 1896. – 1898.
pukovnik	1897.	
	1898.	načelnik Glavnog stožera 8. zboru
	1904.	zapovjednik 14. pješačke brigade 1904. – 1907.
generalbojnik	1904.	
podmaršal	1907.	zapovjednik Kraljevskog ugarskog VII. hrvatskog slavonskog domobranskog okružja 1907. – 1912.
	1912.	zapovjednik 6. zboru
general pješaštva	1913.	
generalpukovnik	1916.	zapovjednik 5. armije
vojskovođa	1918.	zapovjednik Skupine armija Borojević

Nakon umirovljenja, neko vrijeme boravio je u Beču, a onda se odselio u Klagenfurt. Jedini prihod s kojim je raspolagao bila je naknada nositelja odlikovanja vojničkog reda Marije Terezije.¹⁸ Umro je u bolnici u Klagenfurtu u svibnju 1920., nakon moždanog udara. Pokopan je na gradskom groblju, ali njegovi su posmrtni ostatci u listopadu 1920. prebačeni u Beč i položeni u arkade bečkog Središnjeg

¹⁸ U Hrvatskom državnom arhivu (dalje HDA), u okviru arhivske zbirke HR-HDA-1801. Razne osobe, pohranjeno je 28 pisama Svetozara Borojevića iz razdoblja 1912. – 1920., upućena njegovu pobočniku i prijatelju Slavku Kvaterniku (1878. – 1947.), inače austrougarskom glavnostožernom pukovniku, odnosno vojskovođi Oružanih snaga Nezavisne Države Hrvatske tijekom Drugog svjetskog rata 1941. – 1945. Kada je Borojević preuzeo zapovjedništvo 14. pješačke brigade (u Petrovaradinu, 1904. – 1907.), Kvaternik je bio natporučnik u 70. petrovaradinskoj pješačkoj pukovniji u sastavu brigade. Nakon što je Borojević 1907. imenovan zapovjednikom VII. hrvatskog slavonskog domobranskog okružja u Zagrebu, Kvaternik je sljedeće godine prebačen u njegovo zapovjedništvo. Isto tako, nakon što Borojević preuzima zapovjedništvo austrougarske 3. armije 1914., Kvaternik postaje njegov krilni pobočnik. Razdvajaju se 1916. na Jugozapadnom ratištu (5. armija), kada Kvaternik dobiva čin bojnika i preuzima druge dužnosti (načelnik stožera austrougarske 55. pješačke divizije). Pisma nude uvid u tijek Borojevićeve vojne službe do 1918. godine te osobito njegove egzistencijalne probleme u kontekstu završetka Prvog svjetskog rata tijekom procesa raspada Austro-Ugarske Monarhije i uspostavljanja novih država na njezinu području 1918. – 1920. (Broucek, P. *Ein General im Zwielicht, Die Erinnerungen Edmund Glaises von Horstenau*, n. dj. Str. 136.; Pojić, M., Marjanić, D. *Pisma vojskovođe Svetozara Borojevića 1912.-1920.*, n. dj. Str. 126-129.)

U HDA se čuvaju ostavštine još nekolicine visokih austrougarskih časnika podrijetlom s područja današnje Republike Hrvatske: Osobni fond Maksimilijana Čičerića (HR-HDA-792); Osobni fond Ivana Salisa Seewisa (HR-HDA-818); Osobni fond Stjepana Sarkotića (HR-HDA-1773) (*Pregled arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske*, sv. 1. Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 2006. Str. 123, 128; Salis-Seewis, Johann Graf von. URL: <http://www.oocities.org/veldes1/salis.html> (19.03.2015.); Sarkotić, Stefan. URL: <http://www.oocities.org/veldes1/sarkotic.html> (19.03.2015.); Sarkotić, Stephan. URL: <http://www.aeiou.at/aeiou.encyclop.s/s123197.htm> (19.03.2015.); URL: <http://www.austro-hungarian-army.co.uk/biog/sarkotic.htm> (19.03.2015.); Sarkotić, Stjepan. URL: http://arhinet.arhiv.hr/_Generated/Pages/ArhivskeJedinice.PublicDetails.aspx?ItemId=5653 (19.03.2015.); URL: http://arhinet.arhiv.hr/_Generated/Pages/ArhivskeJedinice.PublicDetails.aspx?ItemId=59362 (19.03.2015.); URL: http://hr.wikipedia.org/wiki/Stjepan_Sarkoti%C4%87 (19.03.2015.)

groblja, a mjesto je navodno osigurao bivši car i kralj Austro-Ugarske Monarhije Karlo Habsburški.¹⁹

Prvi svjetski rat

Kao zapovijedajući general 6. zborni pri izbijanju Prvog svjetskog rata, Svetozar Borojević djelovao je do rujna 1914. u sastavu austrougarske 4. armije pod zapovjedništvom Moritza von Auffenberga²⁰ na Istočnom bojištu u Galiciji, u okviru koje je u ljeto 1914. sudjelovao u bitci kod Komarowa²¹. U rujnu 1914. preuzeo je zapovjedništvo austrougarske 3. armije tijekom bitke kod Lavova²² te je u zimi 1914. – 1915. branio prijevoje u mađarskim Karpatima (klanac Dukla) kako bi spriječio ruski upad u mađarsku nizinu. U svibnju 1915. osiguravao je podršku u početnim operacijama kod Gorlica. Krajem svibnja 1915., nakon ulaska Italije u rat protiv Austro-Ugarske i Njemačke (posljedica potpisivanja Londonskog ugovora²³ odnosno diplomatske borbe za austrougarski teritorij), dobio je zadaću spriječiti prodor i napredovanje talijanske vojske na slovenskoj i talijanskoj granici (odsječak Soča na bojištu Dolomiti – Soča) u pravcu Ljubljanske kotline, Trsta i dalje prema Austriji i

---

¹⁹ Bauer, E. *Der Löwe vom Isonzo, FM. Svetozar Borojević von Bojna*, n. dj. Str. 127-131; Pojić, M. *Vojskovođa Svetozar Borojević 1856-1920*, n. dj. Str. 7-8; Roksandić, D. *Svetozar Borojević od Bojne (1856-1920), Lav ili Lisica sa Soče?*, n. dj. Str. 24-25.

²⁰ Moritz von Auffenberg Auffenberg von Komarów, Moritz Friedrich Josef Eugen, barun (22. svibnja 1852. Opava, Češka – 18. svibnja 1928. Beč), austrougarski general pješaštva (umirovljen 1. siječnja 1919.). Godine 1878. kao natporučnik sudjelovao je u okupaciji Bosne i Hercegovine pod zapovjedništvom generala topništva Josepha Philippovicha von Philippsberga. Godine 1910. unaprijeđen je u generala pješaštva, a 1911. postao je ministar rata (smijenjen je nakon godinu dana). Tijekom Prvog svjetskog rata bio je zapovjednik 4. armije, koja se borila na ruskoj bojišnici u Galiciji (bitka kod Komarowa 26. kolovoza – 2. rujna 1914. i bitka kod Rave Ruske 3. – 11. rujna 1914.). Nakon pobjede kod Komarowa protiv ruske 5. armije pod zapovjedništvom Pavla Adamovića Plevea, dodijeljena mu je plemićka titula baruna od Komarowa, ali nakon poraza kod Rave Ruske (4. armija Auffenberg, 3. armija pod zapovjedništvom generala konjaništva Rudolfa Brudermanna i 1. armija pod zapovjedništvom generala konjaništva Viktora Dankla) protiv ruske 3. armije pod zapovjedništvom generala Nikolaja Vladimiroviča Ruszkog, smijenjen je i zapovjedništvo je preuzeo nadvojvoda Josip Ferdinand (Auffenberg von Komarov Moritz Frh., *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815-1950*, Band 1, Wien : Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1957. Str. 37. URL: http://www.biographien.ac.at/oebl_1/37.pdf (19.03.2015.); Schmidt- Brentano, A. *Die k. k. bzw. k. u. k. Generalität*, Wien : Österreichisches Staatsarchiv, 2007. Str. 7. URL: <http://oesta.gv.at/DocView.axd?CobId=23130> (19.03.2015.))

²¹ Borojević, Svetozar. *Vojna enciklopedija*. Svezak 2. Beograd : Redakcija Vojne enciklopedije, 1959. Str. 4.

²² Isto.

²³ S potpisivanjem Londonskog ugovora 26. travnja 1915. Italija je temeljem dogovora o ustupcima u odnosu na austrougarski teritorij napustila neutralnost i stupila u rat na strani Antante, a protiv svojih ranijih saveznika Njemačke i Austro-Ugarske (članica Trojnog saveza od 1882.), uz tumačenje da je Trojni savez imao prvenstveno obrambeni karakter. (Thanner, W. *Analyse des Stellungskrieges am Isonzo von 1915-1917 : Darstellung der Eskalation des Waffeneinsatzes an der Isonzofront am Beispiel einer Division : Dissertation*, n. dj. Str. 332. URL: <http://othes.univie.ac.at/7525/> (19.03.2015.); Svjetski rat, Prvi. *Vojna enciklopedija*. Svezak 9. Beograd : Redakcija Vojne enciklopedije, 1967. Str. 375-376.)

Mađarskoj, te je imenovan zapovjednikom austrougarske 5. armije (od svibnja 1917. Sočanska armija odnosno od kolovoza 1917. Skupina armija Borojević). Tijekom 3 godine rata dokazao se u svih 12 bitaka na Soči, iako austrougarska vojska 1915. u tom dijelu Monarhije nije bila spremna na rat jer na granici s Italijom do objave rata 23. svibnja 1915. nisu bile poduzete opsežnije obrambene mjere. Uslijedilo je 11 talijanskih napada s namjerom proboja prema Trstu: četiri 1915., pet 1916. i dva 1917., ali osvojen je jedino grad Gorica. Dvanaesta bitka predstavljala je združeni napad austrougarskih i njemačkih postrojbi kada su talijanske snage potisnute sve do rijeke Piave, gdje su vođene još 3 bitke, ali te posljednje ratne operacije austrougarskih postrojbi (studenj – prosinac 1917., lipanj i listopad 1918.) doživjele su u smislu prijelaza preko Piave i proboja talijanske obrane neuspjeh, te je 3. studenog 1918.²⁴, između Austro-Ugarske i Italije (Antante) sklopljeno primirje.²⁵

Jugozapadno (talijansko) bojište²⁶

Nakon objave rata u svibnju 1915., za Italiju se kao jedino zemljopisno prihvatljivo područje za napad na austrougarske postrojbe ispostavilo područje istočno od rijeke Soče jer se granica između Austro-Ugarske i Italije najvećim dijelom protezala gorskim predjelom Alpa (Južni Tiro), predstavljajući ozbiljnu prepreku u svakom razmatranju mogućeg napada i prodora postrojbi. Zato je na Soči prevladavao brežuljkasti kraj i kraški reljef, otvoren za velike, sveobuhvatne napade, što je i uvjetovalo koncentraciju talijanskih napada upravo na tom odsječku talijanskog bojišta. Neposredni cilj talijanskih ratnih djelovanja bila je Gorica kao pretpostavka proboja prema Trstu i daljnjeg napredovanja. Na bojišnicu dužine od oko 100 km prebačene su talijanska 2. i 3. armija (u snazi od oko 35 divizija) te 14 austrougarskih divizija pod zapovjedništvom Svetozara Borojevića. Bez obzira na nadmoćnost u broju postrojbi i oružju, Talijanima tijekom nadolazećih 27 mjeseci u 11 bitaka (popraćenih velikim gubitcima obje strane), ne uspijeva odlučujući proboj. S druge strane, Austro-Ugarska isto tako ne uspijeva osigurati dovoljne snage za konačno odbacivanje Talijana.

²⁴ Opširnije u: Svetski rat, Prvi. *Vojna enciklopedija*. Svezak 9. Beograd : Redakcija Vojne enciklopedije, 1967. Str. 375-376, 381-382, 395-396, 404.

²⁵ Isto.

²⁶ Charwarth, Ph. *Der Untergang einer mittelmäßigen Macht, die Großmacht sein wollte*, n. dj. 2011. Str. 656-671. <https://books.google.hr/books?id=VUVVKrU28FoC&pg=PA661&dq=svetozar+borojevi%C4%87&hl=hr&sa=X&ei=5uLqVPnJlApqyQOCloC4BQ&ved=0CDcQ6AEwBA#v=onepage&q=svetozar%20borojevi%C4%87&f=false> (19.03.2015.); Thanner, W. *Analyse des Stellungskrieges am Isonzo von 1915-1917 : Darstellung der Eskalation des Waffeneinsatzes an der Isonzofront am Beispiel einer Division* : Dissertation. Wien, 2009. Str. 49-186. URL: <http://othes.univie.ac.at/7525/> (19.03.2015.); Sočanske bitke. *Vojna enciklopedija*. Svezak 9. Beograd : Redakcija Vojne enciklopedije, 1967. Str. 45-51.

S obzirom na zemljopisne značajke bojišta, sustav prometnih veza (zbog mogućih problema s opskrbom) i pretpostavljeni učinak oružja (osobito topništva), s austrougarske je strane prevladala obrambena strategija aktivne obrane uz zadržavanje obrambenih položaja. Posljedica takvog razmatranja bilo je skoro trogodišnje ukopavanje i pozicijsko ratovanje. Koncentracijom napada na istočnom odsječku talijanskog bojišta, razvilo se 12 bitaka na Soči, tijekom kojih Borojević provodi aktivnu obranu odnosno protunapade nižih postrojbi, a poslije proboja talijanske obrane kod Kobarida 1917. od strane austrougarskih i njemačkih postrojbi (12. bitka), dolazi i do 3 bitke na Piavi, kada Talijanima u pomoć i kao podrška pristižu i savezničke divizije: francuske (njih 6) i britanske (njih 5). Vrhunac opisanog sukoba između austrougarskih i talijanskih postrojbi predstavljala je navedena bitka kod Kobarida, kada su austrougarske i njemačke postrojbe (njemačka 14. armija) porazile talijansku 2. armiju, a na povlačenje natjerale i talijansku 3. i 4. armiju, i to sve do rijeke Piave (više od 100 km u odnosu na do tada važeću prvu crtu bojišnice na rijeci Soči). Na Piavi ih je zaustavio visoki vodostaj, ali i 3 bitke vođene 1917. – 1918., tijekom kojih austrougarske postrojbe ipak nisu uspjele prijeći na suprotnu obalu.²⁷ Nakon potpisanog primirja²⁸ između Austro-Ugarske Monarhije i Antante (Italije) u palači Giusti kod Padove, temeljem kojeg su završene bitke na talijanskom odnosno austrougarskom Jugozapadnom bojištu u Prvom svjetskom ratu, Borojević i preostale austrougarske postrojbe povlače se prema Veldenu u Koruškoj.

Sažeti prikaz borbenih operacija na rijeci Soči 1915. – 1917. i Piavi 1917. – 1918.²⁹

Soča

Prva bitka na Soči (23. lipnja 1915. – 7. srpnja 1915.)

Borbe na crti bojišnice Krn – Jadransko more.

Broj talijanskih bojni 92, broj topova 700, gubitci³⁰ oko 13.000 vojnika.

Broj austrougarskih bojni 225, broj topova 356, gubitci oko 15.000 vojnika.

²⁷ Isto.

²⁸ Waffenstillstand von Villa Giusti. URL: www.forost.ungarisches-institu.de/pdf/19181103-1.pdf (19.03.2015.); URL: http://de.wikipedia.org/wiki/Waffenstillstand_von_Villa_Giusti (19.03.2015.)

²⁹ Charwarth, Ph. *Der Untergang einer mittelmäßigen Macht, die Großmacht sein wollte*, n. dj. 663.671. <https://books.google.hr/books?id=VUVVKrU28FoC&pg=PA661&dq=svetozar+borojevi%C4%87&hl=hr&sa=X&ei=5uLqVPnJlAqyQOCloC4BQ&ved=0CDcQ6AEwBA#v=onepage&q=svetozar%20borojevi%C4%87&f=false> (19.03.2015.); Thanner, W. *Analyse des Stellungskrieges am Isonzo von 1915-1917 : Darstellung der Eskalation des Waffeneinsatzes an der Isonzofront am Beispiel einer Division : Dissertation*, n. dj. Str. 49-186. URL: <http://othes.univie.ac.at/7525/> (19.03.2015.); Sočanske bitke. *Vojna enciklopedija*. Svezak 9. Beograd : Redakcija Vojne enciklopedije, 1967. Str. 45-51. U navedenoj literaturi podatci o broju postrojbi i gubitcima u pravilu se podudaraju, ali postoje i određena odstupanja, te je u tom slučaju preuzet podatak iz *Vojne enciklopedije*.

³⁰ Poginuli, nestali, ranjeni, bolesni.

Prvi pokušaj Italije da se preko rijeke Soče probije u mađarsku nizinu i poveže s ruskim snagama. Ostvareni su tek neznatni teritorijalni uspjesi na području Zagraja.

Druga bitka na Soči (17. srpnja 1915. – 3. kolovoza 1915.)

Borbe na crti bojišnice Krn – Jadransko more.

Broj talijanskih bojni 260, broj topova 840, gubitci oko 42.000 vojnika.

Broj austrougarskih bojni 130, broj topova 420, gubitci oko 46.000 vojnika.

Strateška zadaća talijanskih postrojbi sastojala se od pokušaja proboja prema Trstu i dalje u mađarsku nizinu. Glavni cilj napada bili su mostobrani kod Gorice i Tolmina.

Treća bitka na Soči (17. listopada 1915. – 3. studenog 1915.)

Borbe na crti bojišnice Krn – Jadransko more.

Broj talijanskih bojni 338, broj topova 1.372, gubitci 62.466 vojnika.

Broj austrougarskih bojni 184, broj topova 634, gubitci 42.000 vojnika.

Austrougarske postrojbe drže visoravni Doberdò i Podgoru te mostobran Tolmin.

Četvrta bitka na Soči (9. studenog 1915. – 15. prosinca 1915.)

Borbe na crti bojišnice Plava – Jadransko more.

Broj talijanskih bojni 370, broj topova 1.374, gubitci oko 50.000 vojnika.

Broj austrougarskih bojni 155, broj topova 626, gubitci oko 25.000 vojnika.

Austrougarske postrojbe drže visoravan Doberdò i grad Goricu.

Peta bitka na Soči (11. – 16. ožujka 1916.)

Gubitci obje strane oko 2.000 vojnika.

Austrougarske postrojbe drže visoravan Doberdò i grad Goricu.

Šesta bitka na Soči (6. – 16. kolovoza 1916.)

Borbe kod Gorice.

Broj talijanskih bojni 233, broj topova 940, gubitci oko 52.000 vojnika.

Broj austrougarskih bojni 106, broj topova 539, gubitci oko 42.000 vojnika.

Talijani su se uspjeli probiti 20 km u dužinu i 5 km u dubinu (osvojeni su visoravan Doberdò i grad Gorica). Borojević je povukao postrojbe na 2. crtu obrane, ali Talijani nisu iskoristili priliku za konačan proboj i napad je popustio. Tijekom bitke austrougarske su postrojbe prvi puta upotrijebile otrovni plin.

Sedma bitka na Soči (14. – 19. rujna 1916.)

Borbe su se vodile na području Krasa i na crti Gorica – Jadransko more.

Broj talijanskih bojni 240, gubitci 17.000 vojnika.

Broj austrougarskih bojni 150, gubitci 15.000 vojnika.

Talijanska 3. armija krenula je u napad prema Trstelju kako bi se pokrenuo proboj prema Trstu, ali i taj je napad doživio neuspjeh. Osvojen je jedan obrambeni položaj (rovovski) i dvorac Grado di Merna.

Osma bitka na Soči (9. rujna – 12. listopada 1916.)

Broj talijanskih bojni 220, gubitci oko 24.000 vojnika.

Broj austrougarskih bojni 100, gubitci oko 25.000 vojnika.

Nastavak prethodne bitke. Glavni cilj bio je Trst odnosno osvajanje rovova istočno od Gorice, ali osvojen je tek minimum teritorija kod Hudog Loga i Kostanjevice.

Deveta bitka na Soči (31. listopada – 4. studenog 1916.)

Broj talijanskih bojni 225, gubitci oko 36.000 vojnika.

Broj austrougarskih bojni 150, gubitci više od 36.500 vojnika.

Glavni cilj: Trst. Talijani su na 8,5 km bojišta okupili 8 divizija s uspješnim probojima kod Volkovnjaka i Kostanjevice te se pristupilo opsadi sela Hudi Log, ali Borojević je okupio postrojbe austrougarske 5. armije, vratio selo i odbacio talijanske snage.

Deseta bitka na Soči (12. svibnja – 5. lipnja 1917.)

Borbe na crti bojišnice Tolmin – Jadransko more.

Broj talijanskih bojni 430, gubitci oko 160.000 vojnika.

Broj austrougarskih bojni 210, gubitci oko 80.000 vojnika.

Cilj je ostao nepromijenjen: Trst. Talijanske postrojbe privremeno su osvojile selo Jamianu, ali uskoro je uslijedio austrougarski protunapad i odbacio ih s Grmade/Hermade. Talijanske su postrojbe ipak uspjele prijeći rijeku Soču sjeverno od Gorice te postaviti i obraniti mostobran.

Jedanaesta birka na Soči (17. kolovoza – 12. rujna 1917.)

Broj talijanskih bojni 600, gubitci oko 160.000 vojnika.

Broj austrougarskih bojni 250, gubitci oko 30.000 vojnika.

U 11. pokušaju proboga prema Trstu, jedino je talijanska 2. armija uspjela na više mjesta prijeći Soču, ali nakon što su Talijani uspjeli osvojiti zapadni dio Banjške

planote, što je predstavljalo prijetnju za Trst i Ljubljansku kotlinu, Njemačka je prihvatila austrougarski prijedlog o odbacivanju talijanskih snaga s područja Bovec – Tolmin te je na austrougarsko Jugozapadno bojište prebacila 7 divizija (njemačka 14. armija).

Dvanaesta bitka na Soči ili Bitka kod Kobarida (24. – 27. listopada 1917.)

Prvi dan bitke austrougarske i njemačke snage (njemačka 14. armija) probile su bojište u širini od 30 km i dubini od 4 do 9 km, čime su sve 3 talijanske obrambene crte bile razbijene. Dana 27. listopada talijanska 2. armija bila je potučena, a talijanska 3. armija počela se povlačiti kako bi spriječila opkoljavanje. Osvojene su Udine, gdje se nalazio Glavni stan talijanske vojske. Nova crta bojišta prešla je i rijeku Tagliamento i zaustavila se tek na rijeci Piavi.

Ukupan broj vojnika talijanskih postrojbi: 856.000, gubitci oko 10.000 poginulih, 30.000 ranjenih i 300.000 zarobljenih vojnika.

Ukupan broj vojnika austrougarskih i njemačkih postrojbi: 400.000, gubitci oko 5.000 poginulih vojnika.

Tijekom borbi koje su trajale duže od 2 godine, Talijani su prema Trstu tek neznatno napredovali. Najdublje su se probili prema Kostanjevici na Krasu (12 km) i na crti Plave – Banjška planota (10 km).

Završetak rata

Piave

Tri bitke na rijeci Piavi predstavljaju pokušaj Austro-Ugarske Monarhije da uz podršku Njemačke ostvari odlučujuću pobjedu protiv Italije 1917. – 1918. nakon 12 sočanskih bitaka u kojima je 11 puta uspješno odbijen pokušaj proboja talijanske vojske. Strateški cilj navedene tri bitke bio je slom talijanskih oružanih snaga.

Prva bitka na rijeci Piavi vođena je u studenom i prosincu 1917., nakon 12. sočanske bitke kada se austrougarski i njemački proboj na gornjem toku rijeke Soče zaustavio tek na rijeci Piave, pri čemu je talijanska 2. armija bila razbijena. Kako bi izbjegle okruženje, povlačile su se i talijanska 3. armija s donjeg toka Soče na Pjavu i 4. armija s Dolomita do Monte Grappa. Prvi pokušaj proboja tijekom 1. bitke na rijeci Piavi uslijedio je 10. studenog kod Asiaga, ali talijanska se obrana uspješno održala do 26. studenog. Isti je učinak imao i sljedeći proboj u razdoblju između 4. i 23. prosinca (Asiago i Monte Grappa).

Druga bitka počela je 15. lipnja 1918. s austrougarskom topničkom pripremom na crti bojišnice od švicarske granice do Jadranskog mora. Težište napada predstavljali

su opet visoravan Asiaga, područje masiva Grappa i donji tok rijeke Piave. Bitka je završila 22. lipnja 1918., a austrougarski mostobrani nisu odoljeli talijanskoj topničkoj paljbi. Austrijanci su napredovali nekoliko kilometara i uspjeli prijeći rijeku Piave te se održati nekoliko dana, ali dio mostova odnio je i visoki vodostaj rijeke. Talijanske postrojbe krenule su u protunapad 18. lipnja i do 22. lipnja vratile teritorij južno od Piave. Osim toga, i saveznici su poslali pojačanja (oko 10 divizija – Francuska, Velika Britanija i Sjedinjene Američke Države).

Treća bitka (ili bitka za Veneto – pridjev Vittorio u pojmu Vittorio Veneto dodan je tek 1923.), počela je 24. listopada i završila 3. odnosno 4. studenog s primirjem između Austro-Ugarske i Italije (Antante) potpisanim kod Padove, što je predstavljalo konačan kraj rata na austrougarskom Jugozapadnom bojištu i zaustavljanje austrougarskog napada započetog 4 mjeseca ranije u lipnju 1918.³¹

---

³¹ Charwarth, Ph. *Der Untergang einer mittelmäßigen Macht, die Großmacht sein wollte*, n. dj. Str. 663-670. <https://books.google.hr/books?id=VUVVKrU28FoC&pg=PA661&dq=svetozar+borojevi%C4%87&hl=hr&sa=X&ei=5uLqVPnJlPaPqyQOCloC4BQ&ved=0CDcQ6AEwBA#v=onepage&q=svetozar%20borojevi%C4%87&f=false> (19.03.2015.); Pijava. *Vojna enciklopedija*. Svezak 9. Beograd : Redakcija Vojne enciklopedije, 1967. Str. 760-761.; Sočanske bitke. *Vojna enciklopedija*. Svezak 6. Beograd : Redakcija Vojne enciklopedije, 1964. Str. 45-51.

Izvori

HR-HDA-1801. Razne osobe. Borojević, Svetozar (1856-1920)
 Österreichisches Staatsarchiv, Abteilung Kriegsarchiv, Qualifikationsliste Svetozar von Borojevic, FA NFA HHK AK/AGKdo. 5. Armees

Literatura

- Bauer, E. *Der Löwe vom Isonzo : Fm. Svetozar Borojević von Bojna*. Graz; Wien; Köln : Styria, 1985.
- Beuc, I. *Povijest institucija državne vlasti u Hrvatskoj (1527-1941)*, Zagreb : Arhiv Hrvatske, 1969.
- Charwarth, Ph. *Der Untergang einer mittelmäßigen Macht, die Großmacht sein wollte*. Berlin-Kreuzberg : epubli, online books, 2011. URL: <https://books.google.hr/books?id=VUVVKrU28FoC&pg=PA661&dq=svetozar+borojevi%C4%87&hl=hr&sa=X&ei=5uLqVPnJlaPqyQOCloC4BQ&ved=0CDcQ6AEwBA#v=onepage&q=svetozar%20borojevi%C4%87&f=false> (19.03.2015.)
- Čebotarev, A. Građa za proučavanje upravnog sustava krajiških pukovnija (1764-1783) s posebnim obzirom na Ogulinsku krajišku pukovnicu br. 3. *Arhivski vjesnik*, 35-36(1992), str. 195–212.
- Der Erste Weltkrieg in Bildern und Dokumenten* (ur. Dollinger, H.). Wiesbaden : R. Löwit, 1965.
- Die Habsburger Monarchie 1848-1918. Band V: Die bewaffnete Macht* (ur. Wandruszka, A.; Urbanitsch, P.) Wien : Österreichische Akademie der Wissenschaften, 1987.
- Holjevac, Ž. *Svetozar Borojević – O ratu protiv Italije, Zbornik radova „Feldmaršal Svetozar barun Borojević od Bojne (1856.-1920.)“*, Manin, M. (ur.). Zagreb : Hrvatski institut za povijest, 2012. Str. 147-152.
- Horvat, J. *Prvi svjetski rat: panorama zbivanja 1914-1918*. Zagreb : Stvarnost, 1967.
- Horvath, Ö. von. *So starb der Friede : unbekanntes über die Entstehung des Weltkrieges*. Berlin : **Brückenverlag**, 1930.
- Hostinek, J. *Die k.k. Militärgränze. Ihre Organisation, Verfassung und Verwaltung*, I.- II. Bde. Wien : K.K. Hof-und Staatsdruckerei, 1861.
- Jubiläumsfeier der k.k. Kriegsschule. *Wiener Zeitung : Abendblatt*, 16. Oktober 1877. Str. 4, URL: [Vorlage:ANNO/Wartung/wrhttp://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?apm=0&aid=wrrz&datum=18771016&seite=04](http://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?apm=0&aid=wrrz&datum=18771016&seite=04) (19.03.2015.)
- Kovačec, D. Carsko kraljevsko glavno zapovjedništvo u Zagrebu kao krajiška zemaljska upravna oblast (1871 – 1881). *Arhivski vjesnik*, Zagreb, 35-36(1992), str. 165-172.
- Neue Deutsche Biographie*. Band 2. Berlin : Duncker & Humboldt, 1955. URL: <http://daten.digital-sammlungen.de/0001/bsb00016318/images/index.html?seite=490> (19.03.2015.)
- Österreichisches Biographisches Lexikon 1815-1950*, Band I. Obermayer-Marnach, E., Santifaller, L. (ur.) Wien : Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1993-. El. izdanje: URL: http://www.biographien.ac.at/oebl_1/37.pdf (19.03.2015.)
- Pojić, M. *Vojskovođa Svetozar Borojević 1856-1920*. Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 2006.

- Pojić, M. Ustroj austrougarske vojske na ozemlju Hrvatske 1868-1914. *Arhivski vjesnik* 43(2001), str. 147-169.
- Pojić, M., Marjanić, D. *Pisma vojskovođe Svetozara Borojevića 1912.-1920.* U: Zbornik radova „Feldmaršal Svetozar barun Borojević od Bojne (1856.-1920.)“, Manin, M. (ur.). Zagreb : Hrvatski institut za povijest, 2012. Str. 125-146.
- Pregled arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske.* Svezak 1, Kolanović, J. (ur.). Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 2006.
- Roksandić, D. *Svetozar Borojević od Bojne (1856-1920) : Lav ili Lisica sa Soče?* Zagreb : Vijeće srpske nacionalne manjine grada Zagreba, 2006.
- Schmidt-Brentano, A. *Die k. k. bzw. k. u. k. Generalität.* Wien : Österreichisches Staatsarchiv, 2007. Str. 7. URL: <http://oesta.gv.at/DocView.axd?CobId=23130> (19.03.2015.)
- Thanner, W. *Analyse des Stellungskrieges am Isonzo von 1915-1917 : Darstellung der Eskalation des Waffeneinsatzes an der Isonzofront am Beispiel einer Division : Dissertation.* Wien, 2009. URL: <http://othes.univie.ac.at/7525/> (19.03.2015.)
- Vaniček, F. *Spezialgeschichte der Militärgrenze aus Originalquellen und Quellenwerken geschöpft*, I-IV. Bde. Wien : K.K. Hof-und Staatsdruckerei, 1875.
- Vojna enciklopedija.* Sv. 2 - 4, 9 - 10. Beograd: Vojnoizdavački zavod, 1959.-1967.